

**FREDDIE
MERCURY**

FREDDIE MERCURY

**O biografie intimă,
scrisă de omul care l-a
cunoscut cel mai bine**

Peter Freestone

Traducere
din engleză de
Florin Tudose

**VICTORIA
BOOKS**

Titlul original al acestei cărți este:
Freddie Mercury: An Intimate Memoir
from the Man Who Knew Him Best de Peter Freestone.

Copyright © Omnibus Press

© Publica, 2018, pentru ediția în limba română

Toate drepturile rezervate. Nicio parte din această carte nu poate fi reprodusă sau difuzată în orice formă sau prin orice mijloace, scris, foto sau video, exceptând cazul unor scurte citate sau recenzii, fără acordul scris din partea editorului.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

FREESTONE, PETER

Freddie Mercury : o biografie intimă, scrisă de omul care l-a cunoscut cel mai bine / Peter Freestone ;

trad. din engleză de Florin Tudose. – București :

Publica, 2018

ISBN 978-606-722-300-2

I. Tudose, Florin (trad.)

78

929

VICTORIA BOOKS este un imprint al editurii PUBLICA

EDITORI: Cătălin Muraru, Silviu Dragomir

DIRECTOR EXECUTIV: Bogdan Ungureanu

DESIGN: Alexe Popescu

REDACTOR: Alina Marc-Ciulacu

CORECTORI: Rodica Crețu, Paula Rotaru

DTP: Florin Teodoru

Dedic această carte răposatei mele mame, Olga, dar și tatălui meu, Leslie, care au știut să mă lase să-mi trăiesc viața, fiindu-mi totodată mereu aproape când am avut nevoie de ei. Pe mama nu am avut când s-o jelesc așa cum aș fi vrut, deoarece moartea ei a coincis cu implicarea mea tot mai mare în îngrijirea lui Freddie, așa încât cartea de față este, într-un fel, gestul meu de mulțumire față de ea.

CUPRINS

Introducere	9
Prefață	13
Capitolul 1	21
Capitolul 2	107
Capitolul 3	161
Capitolul 4	187
Capitolul 5	229
Capitolul 6	325
Capitolul 7	343
Epilog	351

Introducere

28 noiembrie 1995 și 10 octombrie 1997

„Am trăit pentru artă, am trăit pentru iubire
Și asta îmi e răsplata, Doamne...?”

Puccini, *Tosca*, Actul II.

În ediția din 24 septembrie 1995 a *Sunday Times* a fost publicată o listă a celor mai mari reușite artistice, un fel de Masters of Arts. Printre altele, au fost incluse și următoarele două secțiuni: a celor mai îndrăgiți artiști pop și a celor mai mari artiști pop. În prima secțiune, unde figurau nume ca Elvis Presley, The Beatles și Elton John, pe poziția a zecea apărea numele lui Freddie Mercury. În secțiunea cealaltă, în compania acelorași Elvis Presley, The Beatles și Elton John, Freddie Mercury era clasat pe poziția a cincea, înaintea lui Elton John, ceea ce era straniu.

Freddie i-a admirat enorm în timpul vieții atât pe Elvis Presley, cât și pe John Lennon, privindu-i aproape ca pe niște zei. Când a murit, nici măcar nu visa să fie inclus într-o zi în aceeași ligă cu ei. Cât despre mine, în octombrie 1979, când am primit oferta de a lucra cu Queen, nici prin gând nu-mi trecea că voi ajunge atât de apropiat de cineva care, în opinia mea, este unul dintre cei mai mari compozitori ai sfârșitului de secol XX.

Am fost în preajma lui Freddie, zi de zi, timp de aproape doisprezece ani, asumând o multitudine de roluri care, în cele din urmă, au fost incluse sub umbrela de asistent personal. Am fost bucătar-șef, spălător de sticle, chelner, majordom, valet, secretar, copist, om de serviciu, babysitter (copilul fiind chiar el) și sfătuitor. Am făcut piața pentru el, atât pe cea de alimente, cât și pe cea de artă, am călătorit în toată lumea cu el, am fost alături de el pe cele mai înalte culmi, dar nu l-am părăsit nici când i-a fost foarte greu. Am văzut seva creativă în acțiune, dar și frustrarea când viața era anapoda. I-am fost bodyguard când a fost nevoie, iar la final, desigur, i-am fost și infirmieră.

M-am numărat, cu siguranță, printre prietenii lui.

Sunt unul dintre cei câțiva oameni suficient de norocoși să fi fost martorii creării celei mai mari părți a operei lui, de la idee la actul artistic în sine. Creația muzicală e mult mai mult decât înșiruirea pe hârtie a unor versuri și note. Emoțiile și sensurile implicate înseamnă enorm, iar Freddie avea o fântână nesecată de emoții.

Prin angajarea în acest proiect îmi asum responsabilitatea de a fi cât mai fidel adevărului în descrierea întâmplărilor prin care a trecut Freddie artistul, dar și omul. Vreau să arăt că Freddie a

însemnat mult mai mult decât ceea ce s-a scris până în momentul acesta despre el. Mi-am propus, de asemenea, să risipesc o parte din plăsmuirile presei, dar și ale biografiilor, care, deși e dincolo de îndoială că au scris cu cele mai bune intenții, nu l-au cunoscut pe omul despre care au scris. Mi-am dat seama destul de repede că omul despre care scriu acum a fost una dintre cele mai complexe ființe din câte poate întâlni cineva. Dar, scriind despre el, am realizat că a fost doar un om, la fel ca toți ceilalți, și sper din suflet ca toți cei care vor citi cartea să găsească în povestea acestei persoane cu totul speciale elemente din ei înșiși. Am avut privilegiul de a descoperi, în decursul vieții, că suntem cu toții persoane speciale și complexe.

Un procent însemnat din populația globului a tot citit despre suferințele și coborâșurile lui Freddie și despre peripețiile lui, dar foarte mulți m-au întrebat: „Cum era, de fapt, Freddie?”

Sper ca prin această carte să răspund la o parte din întrebările lor. Nu cred că există om care să cunoască în totalitate un alt om, așa că nu o să pretind că scrierea mea este definitivă. Ceea ce urmează este povestea *mea* despre viața lui Freddie. Și mi-am propus să portretizez omul, geniul și rezultatul colaborării dintre ele.

Peter Freestone
Londra, 1995-1998

Prefață

Lista personajelor

M-am gândit că ar fi util să întocmesc o listă a principalilor actori ce apar în această felie de viață, pentru a-i ajuta pe cititorii care nu sunt familiarizați cu această distribuție să înțeleagă ce rol a avut fiecare în această poveste.

A

ASR Prințul Andrew *Mare admirator al balerinelor*

Thor Arnold *Infirmier, prieten și confident*

James Arthur *Om de afaceri și prieten de cursă lungă
din New York*

Debbie Ash *Actriță*

Jane Asher *Actriță și o mereu-viitoare cofetăreasă*

Gordon Atkinson *Kinetoterapeutul lui Freddie*

Mary Austin *Fostă iubită și prietenă de-o viață*

B

Roy și Barbara Thomas Baker *Domnul și Doamna
Casă de Producție*

Tony Bastin *Iubit*

Jim și Claudia Beach *Managerul Queen și soția
acestuia*

Stephanie Beacham *Actriță*

Martin Beisly *Specialist în artă al casei de licitații
Christie's*

Rupert Bevan *Poleitor de rame și restaurator de mobilă*

Debbie Bishop *Actriță și cântăreață*

David Bowie *Compozitor, muzician, prieten apropiat*

Bryn Bridenthal *Un aliat de la Elektra Records, Los
Angeles*

Dieter Briet *Psihoterapeut*

Briony Brind *Prim-balerină*

John Brough *Inginer de sunet și țap ispășitor*

Kim Brown *Soția lui Pete Brown, manager de început
al trupei, specialistă în prăjituri*

Michael Brown *Costumier-șef al balerinelor de la Royal
Ballet*

Jackie Brownell *Cunoștință amabilă de la Elektra
Records, LA*

Bomi și Jer Bulsara *Părinții*

Joe Burt *Chitarist și la un moment dat iubitul lui Mary
Austin*

C

Carlos Caballé *Impresar*

Montserrat Caballé *La Superba. Divă de operă și
prietenă*

Montsy Caballé *Nepoata și asistenta personală a lui
Montserrat*

Piers Cameron *Tatăl copiilor lui Mary, designer de interior*
Rupert Cavendish *Comerciant de mobilă*
Annie Challis *Director executiv al unei case de discuri și prietenă*
David Chambers *Croitor*
Charles the Canadian *Iubit*
John Christie *Acto, coleg cu Dave Clark, prieten*
Dave Clark *Star pop din anii 1960, producător de teatru și prieten*
Trevor Clarke *Purtător de cuvânt al unui club de noapte și prieten*
Roger și Kashmira Cooke *Cumnatul și sora*
Carolyn Cowan *Make-up artist excepțional*

D

Gordon Dalziel *Șofer, partenerul lui Graham Hamilton*
Jo Dare *Cântăreț*
John Deacon *Basist, un sfert din Queen*
Derek Deane *Prim-balerin al Royal Ballet*
Denny *Coafeză și prietenă*
Jim Devenney *Inginer de sunet responsabil cu monitoarele*
Richard Dick *Barman și iubit*
Anita Dobson *Actriță și prietenă, partenera lui Brian May*
Rudi Dolezal *Producător video, regizor și prieten*

E

Wayne Eagling *Dansator principal și prieten*
Ken și Dolly East *Directori executivi ai EMI Records*
Eduardo Venezueleanul *Iubit*
Gordon Elsbury *Regizorul emisiunii Top of the Pops*
Kenny Everett *DJ excepțional, geniu comic și prieten*

F

Joe Fanelli *Bucătar, iubit și prieten, ulterior infirmier*

Pam Ferris *Actriță*

Tony Fields *Dansator și actor american*

Michael Fish *Designer de cămăși și cravate, nightclub
frontman*

Leslie Freestone *Tatăl meu, director al unei companii
de pompe funebre*

G

Brian Gazzard *Medic de familie*

David Geffen *Directorul executiv al unei case de
producție*

Bob Geldof *Cântăreț, compozitor și organizator de
evenimente*

Boy George *Cântăreț, compozitor, performer*

Terry, Sharon și Luke Giddings *Agent de pază,
șofer, prieten*

Julie Glover *Adjuncta lui Jim Beach la Queen
Productions*

Harvey Goldsmith *Organizator de concerte și
evenimente*

Bruce Gowers *Regizor de videoclipuri*

Richard Gray *Director artistic*

H

Tony Hadley *Cântăreț, compozitor și coleg stimat*

Graham Hamilton *Șofer și prieten*

Gary Hampshire *Șofer*

Sarah Harrison *Consultantă de modă și prietenă*

Stephen Hayter *Proprietar club de noapte*

Peter Hince (Ratty) *Membru al echipei de turneu Queen*

Jennifer Holliday *Cântăreață și artistă*

George Hurrell *Fotograf*

Jim Hutton *Frizer și iubit*
Sally Hyatt *Asistentă pe probleme administrative la
Queen Productions*

J

Michael Jackson *Cântăreț, compozitor, animator*
Elton John *Cântăreț, compozitor, performer și prieten*
Peter Jones *Șofer*

K

Petra van Katze *Prieten în tinerețe*
Trip Khalaf *Inginer de sunet PA*
Tony King *Director în industria muzicală și prieten*
Winnie Kirchberger *Proprietar de restaurant și iubit*

L

Debbie Leng *Actriță, partenera lui Roger Taylor*
Carl Lewis *Sportiv american*
John Libson *Contabil*
Sir Joseph Lockwood *Director executiv al Record
Company, mentor*

M

Rheinhold Mack, Ingrid și John Frederick
Producători și prieteni
David Mallet *Regizor de videoclipuri*
Fred Mandel *Clăpar*
Diego Maradona *Fotbalist*
Brian May *Chitarist și un sfert din Queen*
Donald McKenzie *Prieten apropiat*
Roxy Meade *Purtător de cuvânt și prieten*
Bhaskar Menon *Director al Record Company*
Robin Moore-Ede *Designer de interior*

Mike și Linda Moran *Compozitori, muzicieni,
producători și prieteni*
 Peter Morgan *Iubit*
 Diana Moseley *Designer de costume și prietenă*
 Graham Moyle *Doctor la Westminster Hospital*
 Russell Mulcahy *Regizor de videoclipuri*
 John Murphy *Steward la American Airlines, prieten*
 Nina Myskow *Editorialist și prieten*

N

Anna Nicholas *Actriță și prietenă*
 Lee Nolan *Chelner și prieten*
 Gary Numan *Muzician*
 David Nutter *Fotograf și prieten*

O

Terry O'Neill *Fotograf*

P

Elaine Page *Cântăreață și prietenă*
 Rudi Patterson *Artist și prieten*
 Christopher Payne *Expert în mobilă la Sotheby's*
 Yasmin Pettigrew *Actriță și prietenă*
 Mary Pike *Femeie de serviciu*
 Tony Pike *Hotelier*
 Paul Prenter *Manager personal și prieten în tinerețe*
 Peter Pugson *Negustor de vinuri, prieten cu Jim Beach*

R

Kurt Raab (Rebecca) *Performer*
 Bill Reid *Iubit*
 John Reid *Manager și prieten*
 Tim Rice *Autor de versuri și prieten*
 Cliff Richard *Cântăreț, performer*

Dave Richards *Inginer/producător de discuri*
Howard Rose *Organizator de concerte în America
de Nord*
Hannes Rossacher *Regizor de videoclipuri*

S

Pino Sagliocco *Organizator spaniol de concerte*
Amin Salih *Contabil*
Joe Scardilli *Steward la American Airlines, prieten*
Jane Seymour *Actriță*
Wayne Sleep *Dansator principal și cândva prieten*
Lord Snowdon *Fotograf*
Gladys Spier *Femeie de serviciu*
Billy Squier *Interpret, compozitor, muzician și prieten*
Rod Stewart *Interpret și coleg*
Gerry și Sylvia Stickells *Manageri de turneu și prieteni*
Peter Straker *Cântăreț, actor și prieten*
Phil Symes *Reprezentant al presei*
Barbara Szabo *Contabil-șef*

T

Gail Taphouse *Solist al Royal Ballet*
Domnul Tavener *Constructor*
Chris Taylor (Crystal) *Membbru al echipei de
turneu Queen*
Dominique Taylor *Soția lui Roger Taylor și prietenă*
Elizabeth Taylor *Mare star de cinema*
Gavin Taylor *Regizor de videoclipuri*
Roger Taylor *Toboșar, un sfert din Queen*
Baroneasa Francesca von Thyssen *Personaj monden
și prietenă*
Douglas Trout *Frizer și fost prieten*

V

Barbara Valentin *Actriță și prietenă*

Vince Barmanul *Barman și iubit*

Paul Vincent *Chitarist*

W

Clodagh Wallace *Manager artistic și prieten*

Misa Watanabe *Director muzical din Japonia și prieten*

David Wigg *Jurnalist și prieten de odinioară*

Margie Winter *Femeie de serviciu*

Stefan Wissnet *Chitarist și inginer de înregistrări*

Carol Woods *Actriță și cântăreață*

Y

Susannah York *Actriță*

Richard Young *Fotograf și prieten*

Z

Brian Zellis (Jobby) *Membru al echipei de turneu
Queen*

1

La început a fost anul 1973.

Pe Freddie Mercury l-am întâlnit prima oară la restaurantul Rainbow Room, în centrul comercial Biba din vechea clădire Derry și Toms, pe bulevardul Kensington, în Londra. Îmi amintesc că simpla lui prezență acolo era un spectacol în sine.

Rainbow Room a fost inițial o sală de bal în stil art deco, cu un splendid tavan tencuit în straturi, în care erau folosite niște jocuri de lumini, acoperind adesea toate culorile spectrului, de unde și numele sălii. Freddie a fost atât de impresionat de acest tavan, încât l-a folosit ca sursă de inspirație pentru designul mai multor tavane din viitoarea lui casă. Dar până atunci avea să mai treacă ceva vreme.

Eu venisem la Rainbow Room însoțit de prietena mea de atunci, Pam Curtis. Eu și Pam eram după o zi grea de cumpărături în superbul magazin. Biba era genul de magazin universal în care, chiar și dacă nu căutai nimic special, tot trebuia să scotocești prin toate ungherele, deoarece schimbau foarte des marfa și

poziționarea acesteia în magazin. Spectaculoase erau și vitrinele din toate colțurile acestui magazin. Freddie era acolo la ceai cu prietena lui de-atunci, Mary Austin, angajată a magazinului. Freddie ieșea în evidență, chiar și pentru cineva ca mine, care la ora aceea nu știam prea multe despre muzica contemporană. Queen nici nu erau foarte cunoscuți în 1973, deși Freddie, în calitate de star rock în ascensiune, era inconfundabil.

Umplea spațiul cu charisma lui. Instalat confortabil într-un fotoliu din restaurant, de culoarea untului și în formă de scoică, Freddie, cu părul lung și scurta din blană de vulpe pe el, chiar atrăgea atenția. Evident că nu ne-am cunoscut atunci și nu aveam să fac cunoștință cu el până la sfârșitul anului 1979. Între timp, el avea să devină un nume celebru și să susțină concerte în toate colțurile lumii, iar eu aveam să devin costumier cu normă întregă la Royal Ballet, poziție din care am vizitat anumite regiuni din lumea largă: Canada, America de Nord, Mexic și Grecia; la care se adaugă șansa de a fi lucrat cu legendara Royal Opera House, în Covent Garden.

Înainte să încep să povestesc mai detaliat despre Freddie, cred că ar trebui să spun câte ceva despre viața mea până în punctul acela. Deși m-am născut în Carshalton, Surrey, mi-am petrecut doar primii șase ani de viață în Anglia. Următorii cinci ani i-am petrecut, împreună cu fratele meu mai mare, Leslie, la o școală-internat din sudul Indiei, la Lushington Hall, în Ootacamund, un oraș situat în mijlocul plantațiilor de ceai de la Nilgiri Hills. Este una dintre acele „stațiuni-de-deal”, menționate adesea, unde obișnuia Rajul să fugă vara de căldura de la câmpie, dar și ultimul bastion al ultimei populații autohtone de nativi care a supraviețuit până în zilele noastre,

pe nume Toda. Întâmplător, în Ootacamund a fost inventat jocul de snooker, acum foarte mulți ani. Acasă însemna un hotel din Calcutta pe care îl administrau părinții mei. Spun acasă, dar termenul este impropriu, întrucât am locuit acolo doar două luni pe an. Vă sună deja cunoscut? Analogia cu viața lui Freddie e imediată și evidentă, deși eu m-am bucurat de luxul de a fi împreună cu părinții mei trei luni pe an, deoarece ei veneau să petreacă luna mai și Sărbătorile Pascale cu noi.

Ne-am întors în Anglia când aveam unsprezece ani, pentru ceea ce trebuia să fie o pauză de șase luni, dar în acele șase luni unchiul meu l-a convins pe tata să nu mai plecăm în India. Am regretat decizia și pe moment, precum și mulți ani după aceea, dar acum cred că, dacă lucrurile nu s-ar fi întâmplat așa, nici această carte nu ar fi existat. Studiile le-am făcut la „Isaac Newton” Secondary Modern School, în North Kensington, și, la fel ca majoritatea puștilor de pe atunci, mi-am găsit o slujbă de weekend, mai întâi ca ajutor de lăptar, după care am avansat la postul de supraveghetor de weekend în subsolul cu chilipiruri de la Whiteley’s, Queensway, care pe atunci nu era nicidecum mallul de azi, ci doar un magazin universal.

Eram încă elev când am avansat de la Whiteley’s la Selfridges, unde am avut prima mea slujbă cu normă întreagă, imediat după absolvire, când încă nu mă hotărâsem ce urma să fac cu viața mea. Tocmai atunci, cei de la Selfridges au creat un program de catering, iar eu am fost primul lor recrut. Era o slujbă normală, cu program de la 9 dimineața la 5 după-amiaza, iar seara, după muncă, eu eram de obicei extrem de plictisit. Până în ziua în care un amic de la Selfridges mi-a propus să lucrez împreună cu el, ocazional,

la Royal Opera House, serile, desigur. Așa se face că pe 22 aprilie 1975 mă aflam în culisele Operei, îmbrăcându-i pe bărbații din cor. Seara a adus o altă coincidență: pe scenă s-a jucat *Trubadurul* de Verdi, inclusiv aria „D’Amor Sulli’Ali Rosee”, interpretată, printre alți cântăreți minunați, de Montserrat Caballé, unul dintre personajele principale ale cărții mele.

Când eram elev la „Isaac Newton”, temele la engleză mi le făceam întotdeauna cu uverturile lui Wagner în fundal, pe care le ascultam la stereogram, o combinație de gramofon și radio, foarte popular pe atunci. Nu aveam eu cine știe ce discuri pe vremea aia, dar eram întotdeauna atras mai degrabă de muzica clasică decât de pop, deși nu aș ști să spun de unde venea dragostea mea pentru muzica cultă. Wagner, cu dramatismul și entuziasmul muzicii sale, cred că a fost o sursă de inspirație pentru mine și m-a făcut chiar să scriu și eu niște povești de aventuri pentru adolescenți, în genul celor scrise de Enid Blyton. Era deja clar că aveam nevoie în viața mea de un pic de culoare.

Nu a trecut mult până când munca de la Opera House a învins ambiția mea deja erodată de a deveni furnizor de alimente la Selfridges, astfel că la începutul stagiunii 1977 m-am angajat cu normă întreagă în departamentul de costume al Royal Ballet. Pe 7 octombrie, într-o duminică, Derek Deane și Wayne Eagling, de la Royal Ballet, au organizat un eveniment caritabil la London Coliseum, în St. Martin’s Lane, în vederea strângerii de fonduri pentru Society for Mentally Handicapped Children din Westminster. Freddie, pe atunci un star în ascensiune, a fost rugat de Wayne Eagling să apară ca invitat special la finalul serii. Cei doi fuseseră puși în contact de Sir Joseph Lockwood, președintele EMI, compania

cu care înregistra Queen. Sir Joseph Lockwood făcea, de asemenea, parte din comisia de conducere a Royal Ballet.

Și atunci am făcut propriu-zis cunoștință cu Freddie Mercury, în garderoba de uz curent a baletului regal de la Royal Opera House, departamentul responsabil cu costumele folosite în timpul spectacolelor. Fabricarea costumelor noi era responsabilitatea Departamentului de Producție. Eu mă ocupam de retușurile făcute din mers și de schimbarea costumelor în timpul spectacolelor. De aici și titulatura de garderobă „de uz curent”.

Freddie a venit în departamentul nostru însoțit de Paul Prenter, pentru ca garderobierii implicați în spectacol să vadă hainele pe care urma să le poarte, întrucât apariția sa presupunea schimbarea rapidă a hainelor, chiar pe scenă. Nu era loc de greșeli. El mai repetase cu membrii companiei de balet cu care avea să apară pe scenă cu ceva timp înainte, la școala regală de balet, dar și la studiourile de la Barons Court, dar era prima oară când urca pe scena Operei.

Apariția lui Freddie în spectacol avea să fie anunțată chiar înaintea urcării pe scenă. Freddie a apărut în costumul lui de motociclist, haină și șapcă din piele, și a cântat în premieră în fața unui public piesa „Crazy Little Thing Called Love”. Spre finalul piesei, dansatorii au creat un paravan în jurul lui, în timp ce câțiva dintre ei l-au ajutat să se schimbe într-un costum mulat din paiete argintii, în care a reapărut în fața publicului și, printr-o coregrafie destul de elaborată, incluzând momente în care era aruncat în sus de dansatori, a interpretat „Bohemian Rhapsody”!

Pentru mine, a fost prima dată dintr-o lungă serie de ocazii în care l-am auzit cântând live piesele

acestea, însă niciodată nu am asistat la ceva atât de spectaculos, pentru că, atunci când le cânta cu Queen, de regulă el cânta și la un instrument, chitară sau pian.

Fiind angajatul companiei de balet, am fost și eu invitat la petrecerea de după eveniment, la clubul Legends. Și aici am stat prima oară de vorbă cu Freddie. O conversație de vreo cinci cuvinte. Ceva mai mult am stat de vorbă cu Paul Prenter, managerul Queen, dar și managerul personal al lui Freddie. Aceștia cred că i-a plăcut de mine.

Paul Prenter era un bărbat sociabil din Ulster, dar, la fel ca toți compatrioții săi, putea fi iute la mânie și temperamental. Îmi amintesc câteva episoade în care unii oameni au ieșit cam șifonați după ce l-au călcat pe bătăături. Mie cred că mi s-a întâmplat doar o dată sau de două ori.

Două săptămâni mai târziu, Paul l-a sunat pe Michael Brown, șeful garderobierilor de la Royal Ballet, în căutarea unui om dispus să meargă într-un turneu de șase săptămâni cu Queen în Marea Britanie. Mi-am oferit serviciile, iar Paul și-a amintit de mine și a fost de acord. Acesta a fost turneul de „revenire la începuturi” al Queen – Crazy Tour. Intenția lor era de a revizita locuri de dimensiuni mai mici, puține dintre acestea depășind capacitatea de 2 000 de spectatori. Turneul a culminat, pe 26 decembrie, cu concertul dedicat eliberării Cambodgiei devastate de război, concert susținut la Hammersmith Odeon, numit pe atunci Labat's Apollo.

Decizia de a mă oferi voluntar și acceptul m-au panicat. Eu nu știam nici măcar câți membri avea trupa Queen, darămite cum arătau. Știam că ei cântaseră „Seven Seas of Rye”, „Killer Queen” și „Bohemian Rhapsody”, dar cam atât. Am avut la dispoziție două

săptămâni să mă documentez despre noii mei angajatori, înainte de a pleca cu ei în turneu.

În prima zi am fost la o repetiție. M-a luat cu mașina unul dintre angajații trupei, iar apoi Paul Prenter m-a întâmpinat și m-a condus într-unul dintre studiourile audio de la Shepperton Film Studios, unde repetau Queen. Era unul dintre puținele locuri suficient de încăpătoare pentru a-și desfășura tot arsenalul. Am fost uluit.

Nefiind un fan înfocat al trupei, nu cunoșteam munca extremă pe care o presupunea pregătirea concertelor lor. Băieții încă nu sosiseră, dar era fabulos și doar să vezi numărul uimitor de instrumente și de lumini amplasate pe scena de repetiții. Tehnicienii se jucau cu luminile tip „cuptor de pizza”, iar rezultatele erau pur și simplu uluitoare. Denumirea vine de la culorile roșu, verde și portocaliu, care aminteau, cred, de culorile drapelului unei țări mediteraneene. Cum scena era inundată, practic, doar de aceste culori, era destul de lesne să-ți imaginezi că te afli în fața unui cuptor. Paul m-a condus către dulapurile uriașe, pe roți, în care se găseau costumele, spunându-mi să-mi bag nasul în ele și să încerc să le organizez, urmând ca, imediat ce sosea trupa la repetiții, să ne facă cunoștință.

Trebuie să știți că, în momentul în care am deschis dulapurile, înăuntrul lor era un talmeș-balmeș de haine originale Zandra Rhodes, înghesuite acolo de-a valma la finalul ultimului turneu al trupei. Printre haine erau amestecate și tot felul de truse de machiaj, un demachiant special marca Rene Guinot, un fond de ten roz, vâscos, pe care îl folosea doar Freddie, tampoane din bumbac pentru demachiat, fixativ, în fine, cam ce găsești de obicei în bagajele domnilor. Mai

era acolo și un șampon uscat special – practic niște pudră de talc la tub, care absorbea grăsimea părului fără a mai fi nevoie de apă – pentru starurile rock foarte ocupate. Tot felul de cizme și pantofi, teniși și sabotii lui Brian May, în diferite culori. Și perii de păr. O groază de perii!

Totuși cineva umblase în dulapuri înainte să le deschid eu, astfel că se mai atenuase cât de cât mirosul de mucegai. Dulapurile fuseseră împachetate în grabă la finalul ultimului lor turneu, fără să se gândească cineva că înăuntru erau multe haine purtate și nespălate. Printre costume, erau câteva din PVC în negru și alb, cu tot felul de imagini holografice pe ele, printre care Statuia Libertății, drapelul american și Empire State Building. Erau făcute de un designer american, iar Freddie le purtase pe tot parcursul turneului, dar existau puține șanse să le mai poarte vreodată. Cred că doar jacheta neagră a mai purtat-o o dată sau de două ori.

Cât am așteptat acolo, am văzut tot felul de oameni umblând dintr-o parte în alta, dar singurul pe care l-am remarcat cu adevărat a fost – aveam să-i aflu în curând numele – Jim Beach, impresarul de atunci al trupei, care se învârtea pe acolo îmbrăcat într-o haină lungă din blană, probabil pentru a se proteja de frig. După o vreme, Paul m-a chemat să mă alătur unui mic grup și mi-a făcut, în sfârșit, cunoștință cu membrii trupei, până atunci anonimi pentru mine în tot talmeș-balmeșul de acolo. Freddie m-a făcut să mă simt imediat printre prieteni, zicând doar atât: „Sigur că-mi amintesc de tine, dragă”.

Băieții nu au stat prea mult pe gânduri în acea primă zi la Shepperton. Au urmat patru sau cinci ore în care am cunoscut muzica Queen în toată gloria ei. Am

ascultat atunci prima oară live piese pe care le auzisem de-a lungul anilor, fără a ști ale cui erau. „You’re My Best Friend”, „Somebody To Love”, „We Are The Champions” și multe, multe altele. Un lucru a rămas neschimbat în toți anii în care i-am cunoscut pe cei de la Queen – efortul și cantitatea de muncă investite în repetiții. Practica duce la perfecțiune, iar perfecțiunea a fost întotdeauna dezideratul lor.

Începeau fiecare melodie și o repetau până când unul dintre ei sesiza o imperfecțiune. Și tot așa, cu fiecare piesă. Puteau să treacă prin cinci piese în douăzeci de minute, dar la fel de bine puteau să petreacă jumătate de oră corectând o imperfecțiune, până când erau toți satisfăcuți de rezultat. La finalul celor două săptămâni de repetiții încercau să treacă prin tot setul de cântece fără oprire, ceea ce nu era posibil de fiecare dată, chiar și după atât de multă muncă.

În sfârșit, în acea primă zi eu nu am făcut altceva decât să strâng costumele care trebuiau spălate sau curățate și am plecat cu prima mașină disponibilă, înapoi către Londra, împreună cu Gerry Stickells, managerul de turneu. Am revenit la studiouri după două zile, încărcat cu haine de scenă curate, gata să fie purtate, și atunci a fost prima zi în care fiecare dintre membrii trupei mi-a explicat ce nevoi vestimentare avea pentru turneu. Lui John îi trebuiau o pereche de Kickers negri, mărimea 43, și două tricouri albe cu guler rotund. Roger avea nevoie de jumătate de duzină de banderole albe de încheietură cu care să-și șteargă transpirația și șosete albe și negre asortate. Brian mi-a cerut două tricouri decoltate, unul negru și unul alb. Mi-a mai cerut să-i fac rost și de o cămașă de cowboy de culoare neagră și paspoaluri albe, pe care i-am găsit-o.

Freddie, după ce a văzut că erau curățate costumele pe care urma să le îmbrace, a decis că vrea un look nou. Mi-a cerut să-i cumpăr trei perechi de pantaloni din PVC roșu, două cravate roșii, una din piele, una dintr-o țesătură sclipitoare, și niște cravate negre, subțiri, pe care să le folosească în loc de curele. A insistat să-i aduc genunchiere de skate-boarding și încălțări albe cu dungi negre, cât mai ușoare cu putință, din cele folosite de pugiliști. A decis să înceapă concertele într-o geacă din piele, pe care avea s-o dea jos rămânând în tricou, urmând ca și acesta să dispară la un moment dat, pentru a rămâne până la final doar în pantaloni și ghete. Din păcate, nu am reușit să-i găesc în timp util ghetele de box, dar tricourile în culori asortate și bretelele albe și de alte culori nu au reprezentat o problemă.

După două sau trei zile de vânatoare în magazinele din Londra – Kensington Market și Slick Willy's din apropiere erau două dintre ele –, eram pregătit, ori cel puțin așa credeam eu, de primul concert din turneu, programat în Irlanda, la Cork. Spre deosebire de teatru, unde lucrasem până atunci, Queen nu obișnuia să facă repetiții de costume. La teatru, în timpul repetițiilor de costume sesizezi cele mai bune momente și locuri de pe scenă în care se pot schimba hainele, astfel încât aveam posibilitatea de a plănui din timp cum aveau să se desfășoare lucrurile în timpul spectacolului. Necunoscându-i, nu am îndrăznit să-i întreb când urma să aibă loc repetiția de costume.

Vă imaginați cât de surprins am fost la finalul ultimei repetiții, când mi s-a spus: „Asta a fost. Următoarea întâlnire e la concert!”. Dar am descoperit, totodată, că membrii trupei Queen aveau o regulă nescrisă în privința costumelor: „Dacă e un concert

restrâns, ne îmbrăcăm în negru. Dacă e mare, în alb”. Văzusem suficiente spectacole ca să înțeleg că era o regulă generală, cu puține excepții.

Turneul urma să înceapă cu o reprezentație la Cork City Hall, urmată de o reprezentație la Royal Dublin Showground, la Simmons Court, în Irlanda. Primul concert a fost anulat, dar cel din Dublin a rămas în picioare. Cred că eram îngrozit de prima zi de muncă alături de Queen, în condițiile în care nu trecusem în prealabil prin nicio probă. Nu aveam nici cea mai vagă idee ce așteptări aveau de la mine, dar lucrurile au decurs cât se poate de firesc.

Rutina, pe care aveam s-o învăț pe dinafară în timp, era cam așa: ajungeam la locul concertului împreună cu trupa la momentul probelor de sunet. În timp ce ei verificau instrumentele și volumul monitoarelor de pe scenă, eu îmi începeam treaba în garderobă. După probe, trupa se întorcea la hotel, dar eu continuam. Aveam la mine câteva obiecte indispensabile: un uscător puternic de păr, un fier de călcat, cutii cu șervețele, tampoane din bumbac, bureți naturali, spray de corp, despre care îmi amintesc că era unul din plante, de la Clairol, halate, nelipsitele ondulatorie și gel fixativ.

Cu o oră și jumătate înainte de venirea lor, începeam să pregătesc hainele pe care credeam că ar vrea să le îmbrace. Dulapurile imense fuseseră instalate în vestiarul trupei. Le-am deschis și am extras din ele mai multe tricouri pe care le-ar fi putut purta Brian, Roger și John, pe care le-am apretat, astfel încât cei trei să aibă mai multe opțiuni. Pe acestea le-am agățat la vedere, deasupra dulapurilor. Freddie fusese ceva mai explicit, dar selecția lui de tricouri includea mai multe culori, așa că le-am scos pe toate.

Fiecare dintre cei patru avea o singură pereche de încălțări pentru concert, astfel că la capitolul ăsta nu am pierdut prea mult timp.

Pe o masă cu oglindă am scos trusele de machiaj, pe care fiecare membru al trupei le folosea în diferite cantități, cu o tehnică perfecționată de fiecare dintre ei în cei nouă ani de când cântau împreună. Reflectoarele albesc orice culoare de pe scenă, inclusiv fețele artiștilor, astfel că trăsăturile trebuie accentuate cu ajutorul machiajului. Freddie folosea mult rimel, pentru ca ochii săi să fie vizibili și pentru cei din spatele sălii de concerte. Unii ar putea spune că această folosire din reflex a rimelului era de fapt un obicei căpătat în anii petrecuți în Zanzibar și în India, unde femeile din toate clasele sociale folosesc kohl, cu care-și accentuează ochii, oglinda sufletului. Lista standard de produse cosmetice de care aveam nevoie întotdeauna includea Max Factor nr. 25 pancake, Lancome Maquimat nr. 3,5, Revlon Ivory 3 pentru toate tipurile de vreme, fond de ten Clinique Vital bej... Ce să mai vorbim, pur și simplu Machiajul Regal al starurilor rock!

Cât despre lenjeria de corp, băieții se ocupau personal de asta, mai puțin Freddie, care avea nevoie de o pereche de chiloți curați după concert, iar asta intra în responsabilitatea mea de garderobier.

De regulă, când sosea trupa, mă aflam deja în vestiarul lor. Se deschidea brusc ușa, dar intrau numai cât să-și lase gențile și plecau în zona de catering să bea un ceai, o cafea sau să ia o mică gustare. Freddie însă rămânea în vestiar și bea o ceașcă de ceai Earl Grey cu lapte și două linguri de zahăr sau, în funcție de cum își simțea gâtul, cu lămâie și miere.

Presupun că ăsta era ritualul lor, pentru că, imediat ce reveneau și ceilalți în vestiar, începeau să compare locul cu ultimul în care cântaseră. Ce era mai bine și ce era mai rău. „Au mai multe locuri aici...”; „Sala e mult mai mare...”; „Ce scârbos e la toaletă!”.

De obicei începeau pregătirile cam cu o oră înainte de concert. Erau totuși patru la număr, astfel că fie și un machiaj de cinci minute pentru fiecare însemna douăzeci de minute doar la masa de machiaj. Freddie intra primul, fără tricou pe el, și începea cu rimelul. Fiecare dintre ei avea halatul lui. Freddie se așeza pe scaunul de machiaj cu halatul pe umeri, doar să nu fi fost prea cald în încăpere. În timp ce ceilalți se îmbrăcau singuri – asortând șireturi și cravate după bunul plac –, Freddie avea nevoie de asistență. Operațiunile care consumau cel mai mult timp erau încălțarea ghetelor de box și legarea lor și trasul hainelor peste cap fără a distruge machiajul; moment în care el deja era cu uscătorul de păr în mână, având grijă ca fiecare fir de păr să stea exact așa cum trebuie. Paul Prenter, Jim Beach, partenerii sau soțiile muzicienilor aveau voie în vestiar, dar plecau spre finalul pregătirilor, atât pentru a-și căuta locurile în sală, cât și pentru a le permite membrilor trupei să aibă un scurt, dar esențial, moment de concentrare.

Ora de dinainte de concert era de obicei dedicată discuțiilor despre erorile ultimelor reprezentații ori despre fragmente pe care le considerau, cu toții sau doar unul dintre ei, încă perfectibile. Discuțiile de după concert erau exact opusul. Acum se țipa, se urla și se aduceau acuzații sarcastice în focul momentului. Înainte de spectacol, trupa putea să modifice chiar și cu jumătate de oră înainte ordinea pieselor, astfel că echipa de turneu – Ratty, Crystal și Jobby – venea

în vestiar ca să vadă dacă rămânea totul cum fusese stabilit. Trupa discuta cu oamenii de la sunet – Trip Khalaf, Jim Devenney – orice modificare de ultim moment, cum ar fi creșterea sunetului tobelor sau micșorarea sunetului vocii în monitoarele de pe scenă. Instrucțiunile pentru Trip erau de fiecare dată aceleași: „Mai tare!”. Nu-mi amintesc ca membrii trupei să fi fost vreodată satisfăcuți de volumul sunetului la concerte. Voiau mereu mai tare, mai tare, mai tare...

Apoi își făcea apariția Gerry Stickells, managerul de turneu, responsabil cu coordonarea întregii activități. Intra și ieșea din vestiar până la momentul în care îi conducea pe băieți pe scenă, înconjurați de gărzile de corp. În fața ușii vestiarului rămânea întotdeauna de pază unul dintre angajații sălii de concerte, deoarece ușa rămânea deschisă, în caz că Freddie avea nevoie urgent de ceva și omul cu cheia nu ar fi fost de găsit chiar în clipa aceea.

Așa ceva nu ar fi fost deloc amuzant.

Noi am fost plasați în spatele scenei, în ceea ce se numește „casa păpușilor”. Vorbim despre o cameră mică, din schele și pânză neagră, groasă, poziționată întotdeauna – *bar twice* – în același loc din partea cea mai retrasă a zonei din spatele scenei, în dreapta. Acest punct de odihnă și revigorare, unde se găseau băuturi, de la ceai cald cu lămâie și miere la bere și tonice pe bază de votcă, era folosit de toți membrii trupei în timpul concertelor. Un loc în care ceilalți se puteau odihni câteva momente în timpul solourilor de chitară ale lui Brian May ori în timpul derulării înregistrării din „Bohemian Rhapsody”, unde eu țineam haine de rezervă, în caz că vreunul dintre ei ar fi simțit nevoia să se schimbe. Tot aici, cu atât mai mult în timpul primului turneu la care am participat,

țineam un uscător de păr și o perie cu care să-i refac coafura imaculată lui Freddie în ultima parte a concertului, după ce-și dădea jos tricoul leoarcă sau orice alt articol de vestimentație devenit inconfortabil din cauza transpirației abundente. Se așeza pe scaun în fața oglinzii și eu îi uscam părul în două minute sau cât decidea Brian că vrea să dureze unul dintre solourile sale.

În casa păpușilor se găseau mereu cinci scaune și o oglindă mare, cumpărată chiar de mine, după ce am observat că mulți organizatori nu reușeau să ne asigure una. Băieții erau chiar iritați când nu aveau la îndemână o oglindă în care să se vadă înaintea de a urca pe scenă. Aveam întotdeauna un bec cu lumină caldă și un ventilator electric, pentru că, indiferent de temperatura de-afară, sub luminile scenei poate fi extrem de cald.

În casa păpușilor am sesizat prima dată entuziasmul cât se poate de real care se acumulează când mulțimea simte apropierea fizică a muzicienilor de scenă. Momentul în care se oprește muzica de dinainte de concert și începe înregistrarea de introducere a trupei. Mulțimea vuieste. De-acum nu mai există cale de întoarcere. *Nicio* cale de întoarcere.

Jobby aștepta la intrare cu chitara lui Brian, iar apoi Brian, Roger și John intrau pe scenă, acoperiți de fum, desigur. Nu cunosc exact motivul, dar ieșirile pe scenă ale trupei erau mereu învăluite în fum. După care intra în acțiune Freddie, cu simțul său impecabil al sincronizării. În clipa în care se termina înregistrarea și se auzea primul acord de chitară al lui Brian, Freddie intra în fugă pe scenă și era reperat imediat de reflectoare.

Bun. Să începă spectacolul.

Urmează partea pe care îmi e cel mai greu să o redau, deoarece este imposibil de descris suficient de limpede sentimentul care îmi încerca pe toți cei implicați în organizare în clipa întâlnirii tuturor detaliilor muncii noastre – luminile, sunetul, efortul din culise și măiestria muzicienilor. Momentul adevărului.

Eu rămâneam în spatele scenei pe toată durata concertului, în caz că ceda vreun tiv sau trebuia să înlouciesc imediat vreo pereche de pantaloni. Dar asta nu s-a întâmplat niciodată. Dacă veneau în spate câteva momente – în timpul unui solo de chitară, să spunem –, de regulă Roger își schimba tricoul, iar Freddie se schimba și-și usca părul. Brian venea să se schimbe în timpul soloului de baterie al lui Roger. Imediat după momentul acesta, știam că trebuie să aduc din vestiar cele patru halate speciale, de culori diferite, pe care le îmbrăcau la finalul concertelor. Al lui Freddie era întotdeauna galben, însă ceilalți nu aveau preferințe. Halatele erau luate acasă la finalul fiecărui turneu, pentru următorul fiind achiziționate unele noi.

Bisul a fost întotdeauna același, astfel încât oamenii de la pază știau precis când trupa urma să părăsească scena. Imediat ce începea înregistrarea „God Save The Queen”, noi patru ne luam pozițiile lângă casa de păpuși și-i așteptam cu halatele pregătite. Într-o mână țineam o lanternă, iar cu cealaltă îl recuperam pe membrul trupei de care ne ocupam, aceștia intrând în întunericul culiselor cu ochii orbiți de luminile scenei.

Vestiarul era poziționat de fiecare dată cât mai aproape de scenă cu putință, iar în prima jumătate de oră după concert în vestiar se găseau, de regulă, cei patru, Paul Prenter și eu. Serviciul de pază nu permitea accesul nimănui până nu primeau un semn